

2024-2025

DUHOVÝ ZPRAVODAJ

Strom v krajině

1. zadání

Inspirací k letošním Duhovým střípkům nám bude STROM.

V zimě to vypadá, že je strom černobílý, ale teď na podzim vidíme, že má skoro všechny barvy duhy.

Také my se na něj podíváme z různých úhlů a necháme se inspirovat k dalším aktivitám. Pokud máte chuť, můžete si vyčlenit jednu nástěnku k Duhovým střípkům s nápisem STROM a na ni dávat výsledky svých splněných zadání, fotky nebo informace.

Náš první zpravodaj je zaměřen na Strom v krajině.

Co si můžete vyzkoušet?

Naladte se na téma stromu pohybovou hrou s pantomimou, vytvořte myšlenkovou mapu, zjistěte, jak je to s kořenovými systémy, poznávejte podzemní semena stromů, projděte se po zajímavých stromech v okolí a trochu tvořte.

Úkoly v tomto zadání :

- Předved' strom - pantomima
- Myšlenková mapa na téma Strom
- Kořeny - hry "Trupík", "Nervíky"
- Duhový list - stromový kvíz
- keltský stromový horoskop
- cesta po památných stromech
- tvoření - oddílový strom z rukou

Strom v krajině

1. Předved' strom

PŘEDVEĎ STROM - Pohybová aktivita, pantomima, dramatizace

- Všichni chodí volně v prostoru. Na signál (tlesknutí, zvolání, zvedlá ruka...) se všichni zastaví a předvedou např. strom, ptačí budku, houpačku na stromě, kořeny, datla na stromě, hnízdo, list, výrobek ze dřeva stromu, smuteční vrbu, jablko, vyvrácený strom, rozkvetlý strom, strom s plody...) - vše by mělo souviset se stromem
- v další části hry utvořte dvojice a předvádějte ve dvojicích. Zároveň zkuste předvedenou věc rozpohybovat (např. strom, do kterého udeřil blesk, strom ve větru, strom s veverka, kácení stromu, sázení stromu, podzim, strom v noci, javor na podzim se semeny - vrtulkami...). Při rozpohybování přidejte další pravidlo- předvedte danou věc na 10%, 50%, 300% (mladší děti neznají procenta, těm můžete zadat jako zpomaleně. zrychleně)
- závěr -společný obraz (obživlý obraz) - téma STROM. Obraz vytváří postupně celá skupina. První zaujme pozici a řekne, co představuje. postupně se přidávají další a vždy řeknou, co představují. Vznikne tak např. obraz stromu, který má kořeny, v koruně hnízdo, na větvi houpačku a krmítko, leze po něm mravenec...

Vizualizace

Nejlépe po pohybové aktivitě. Posadíme se na zem nebo kolem stolu s hlavou položenou na stůl, oči zavřené. Představujeme si podle zadání, mluví pouze ten, kdo aktivitu uvádí. "Představte si strom. Kde roste? Stojí osamoceně nebo ve skupině? V parku, lese, zahradě, na louce...? Prohlédněte si jak vypadá. Jestli je listnatý nebo jehličnatý. Jak je vysoký? Jaké má kořeny? Jaké větve? Má jehličí? Má listy? Nebo je opadaný? Má plody? Jakou má kůru? Žije u něj nebo na něm něco? Je u něj ještě něco?-lavička, houpačka, krmítko...? Rozlučte se se stromem a vraťte se na místo, kde teď sedíme. Sdílejte, kdo si představil jaký strom, svoje pocity, obrazy, informace o stromu...

Uzávěrka prvního zadání: 7. prosince 2024

Podělte se o fotky z plnění duhových střípků v naší fotogalerii
Adresa pro odeslání fotek z úkolů:
sekce.brdo@brontosaurus.cz
Fotografie z předešlých úkolů:
<https://duhovestripyky.rajce.idnes.cz/>

2. STROMY A JEJICH KOŘENY

Proč a k čemu má strom kořeny?

Každý asi řekne, že kořeny drží strom v zemi, zásobí jej vodou a živinami, zpevňuje břehy.

Stromy si ale kořeny dokáží také předávat informace. Fungují jako takový "lesní internet".

Konce kořenů a kořínek jsou citlivější než naše prsty. Když kořeny narazí na sousední strom, zjišťují, jestli se jedná o stejný druh. Pokud ano, je dost často "z rodiny" a kořeny se potom proplétají a srůstají. Přes tyto spoje si mohou stromy posílat zprávy a dodávat cukr. Takto mohou vyživovat i pařezy.

Přečtěte si o nejstarším lese na světě.

Kořeny "matečného" stromu tak zase hledají svoje potomstvo, mladé stromky, kterým tak posílají cukrovou vodu. Tu potřebují k růstu. Nemohou si totiž dostatek vyrobit sami, neboť pod korunami starých stromů není dost slunce pro výrobu cukru. Díky tomu mohou stromy růst pomalu a sílí.

Pokud je např. Buk solitér (samostatně stojící strom), má hodně světla. To znamená, že může vyrobit spoustu cukru a roste rychle. Ale po 200 letech hyne, přestože by se mohl dožít mnohem vyššího věku.

ZAHREJTE SI:

"Trupík"

Jak pevně drží kořeny?

V našem oddíle říkáme této hře Trupík, jinde se jmenuje např. Prkno. Hra prohlubující důvěru ve skupině.

- Je vhodné pro skupiny o více členech (10 a víc).

Sedneme si do co nejtěsnějšího kroužku a jeden odvážlivec se postaví doprostřed.

Nejlépe ten nejlehčí. Představuje kmen stromu. Všichni ostatní jeho kořeny.

Mírně pokrčenýma nohama všichni pevně přidržují kmen stromu v oblasti chodidel a kotníků - ukotví jej, ruce napnou dopředu. Odvážlivec uprostřed zavře oči, sepne ruce na prsa, zpevní se jako prkno a padá... ostatní jej zachytí rukama a posílají si jej po kruhu. Bez mluvení, bez naschválnů, jemně, nežně - jde o prohloubení důvěry. Po chvíli jde doprostřed někdo jiný.

Doporučení: nenechte nikoho spadnout. Je vhodné posadit se v kruhu tak, aby byli silnější jedinci mezi slabšími.

Pokud protihráč přiklopí kolečko, aniž by byl vysloven název stromu, nebo zapomene přiklopit při názvu stromu, má trestný bod on. Hra pokračuje tak dlouho, dokud někdo nemá deset trestných bodů. Vytvořte společně na velký formát papíru (balící, flipchart...) myšlenkovou mapu na téma strom. Co vše o stromu víte, k čemu jej lidé využívají, kdo jej potřebuje, jaké jsou druhy, jaké víte zajímavosti... Do myšlenkové mapy můžete i kreslit. Pokud je vás ve skupině víc, můžete se rozdělit na skupiny. Myšlenkovou mapu si můžete dát na nástěnku.

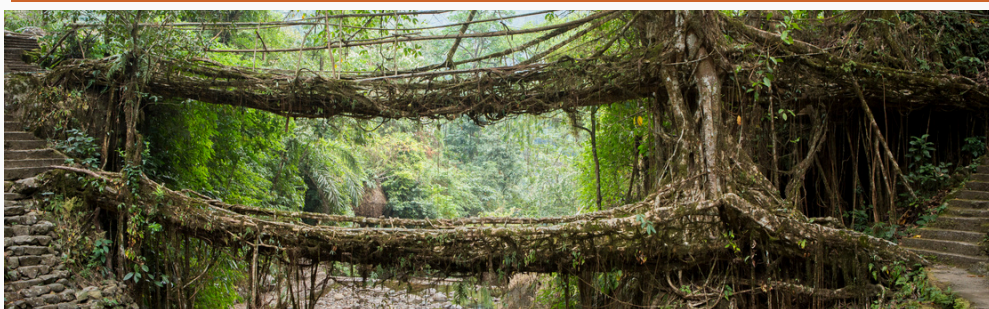
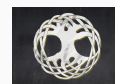
3. Keltský horoskop

My máme horoskop podle hvězdných znamení a každé znamení má nějakou charakteristiku. Staří Keltové měli také svůj horoskop, neřídil se však hvězdami, ale stromy. Pro zajímavost si tedy můžete zjistit, jaké znamení jste v Keltském stromovém horoskopu.

V rámci schůzky nebo výpravy můžete využít připravený vytištěný keltský kalendář, každý se v něm najde podle data narození a přečte si svoji charakteristiku. Po přečtení si nasdílejte společně, nebo v malých skupinkách, jestli na vás charakteristika stromů sedí nebo nikoli. V duhovém listu máte přehled celého horoskopu. Každý si ho může třeba vymalovat.

Popis jednotlivých znamení moc hezky zpracovalo sdružení Tereza.

<https://ucimesevenku.cz/wp-content/uploads/2020/11/Keltsky-kalendar-na-zalozkach.pdf>

Kořenový systém také připomíná hra nervíky

Nervíky

Na začátku dostane každý asi půlmetrový tenký, pevný provázek na konci s přivázanou korálkou nebo knoflíkem.

Vedoucí položí doprostřed stolní desky nebo na podlahu papírové kolečko tak velké, jak velký je otvor plechovky, kterou máte ke hře připravenou. Na tohle kolečko položí každý hráč svůj korálek, uchopí volný konec provázku a provázek mírně napne. Jeden z hráčů bude protivníkem a místo provázku drží v ruce plechovku. Vedoucí hry říká postupně názvy přírodnin, květin...Ve chvíli, kdy řekne název stromu, protivník bleskurychle přiklopí plechovku otvorem na papírové kolečko a snaží se při tom chytit pod ní co nejvíce koráleků. Hráči ovšem nečekají a snaží se stejně rychle dostat své korálky do bezpečí - trhnou provázek a kulička odskočí z papírového kolečka. Kdo má pomalou reakci nebo zaváhá, tomu chytí vedoucí korálek pod plechovku - a to znamená trestný bod.

Protihráč může naznačit útok na korálky klamným pohybem plechovky. Některému z hráčů skoro vždycky selžou nervy a trhne provázek. Když korálek opustí papírové kolečko, její vlastník dostane také trestný bod.

4. Myšlenková mapa

Vytvořte společně na velký formát papíru (balící, flipchart...) myšlenkovou mapu na téma strom. Co vše o stromu víte, k čemu jej lidé využívají, kdo jej potřebuje, jaké jsou druhy, jaké víte zajímavosti...

Do myšlenkové mapy můžete i kreslit.

Pokud je vás ve skupině víc, rozdělte se na skupiny.

Myšlenkovou mapu si můžete dát na nástěnku.

5. Cesta po památných stromech

Jedno z nejlepších období na vycházky je právě podzim. Proto pro vás máme tip na procházku s oddílem, na které využijete aktivity - úkoly, které jsou spojené se stromy.

Jak na to?

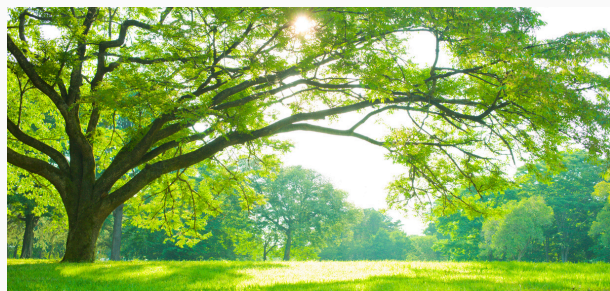
1. Promyslete si, kudy by mohla vést vaše trasa po zajímavých nebo památných stromech ve vašem okolí. U každého stromu, udělejte jednu z aktivit z našeho seznamu.
2. Úkoly vytiskněte nebo napište na lístečky a vezměte s sebou.
3. Nebo se jen můžete inspirovat a vymyslet si vlastní aktivitu, která se hodí k danému stromu.
4. Úkoly můžete využít i jednotlivě a zařadit je ve volných chvílích

Ať už s našimi stromovými úkoly naložíte jakkoli, snad si to náležitě užijete.

Úkoly na cestu

- V kolika lidech obejmete tento strom. (Úkol ke starému širokému stromu)
- Zavřete oči a minutu poslouchajte zvuky v okolí stromu. Po tom sdílejte, co všechno jste slyšeli.
- Najděte, co největší barevnou škálu listů. Ať každý hledá svoji. Pak si můžete udělat výstavu.
- Vytvořte si jedinečnou vůni stromu nebo jeho okolí. Vezměte si s sebou na procházku několik kelímků od jogurtu. V blízkosti některého stromu se rozdělte do skupinek. Jednotlivé skupinky pak hledají různé přírodniny, které by mohly vonět, dávají je do kelímků. Můžou je míchat klacíkem.
- Zpívejte si u stromu písničku o stromu. Můžete předtím zkusit vyjmenovat kolik písniček o stromech znáte.
- Jaké pohádky znáte o stromech? Který příběh máte nejradši. Můžete si u nějakého stromu jednu z pohádek převyprávět nebo přehrát krátké divadlo.
- Zkuste okolo stromu uvázat uzel. (Lodní smyčka) Až se to každý naučí. Můžete vázat uzel na rychlost.
- vytvořte s dětmi housenku z listů. Návod je v pracovním listu

Víte že?

Les Pando – 80 000 let / Utah - USA V tomto mimořádném lese, jehož stáří dosahuje neuvěřitelných 80 tisíc let roste přes 47 000 topolů osikových vyrůstajících z jednoho kořenového systému. Jedná se o tzv. klonální rostliny, které mohou žít i milion let. Tato lesní kolonie získala přední příčku v kategorii nejstarší a nejtěžší živý organismus na planetě vážící dohromady přes 6600 tun.

6. Vytvořte si svůj oddílový strom

S tématem stromu si pohrajeme i trochu tvořivě.

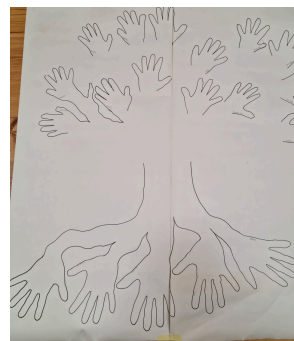
Vytvořte si společně svůj oddílový (skupinový) strom.

Jako kořeny a větve vám postačí vaše ruce. Můžete je obkreslovat, nebo otiskovat. Při otisku barvou budete potřebovat:

hnědou barvu - vodovku nebo temperu.

Natřete si dlaň jedné ruky barvou a obtiskněte na papír tak, že dospělí mohou otisknout ruce jako kořeny, z nich nakreslíme kmen a jednotliví členové potom otiskují ruce jako korunu a větve. Menším dětem je dobré určit místo, kam mají ruku obtisknout. Jednodušší varianta je ruce pouze obkreslit na velký papír.

Po zaschnutí můžete strom společně dotvořit. Lepit listy, vystřižená zvířata z časopisů, dokreslit černou fixou detaily, postavičky. Inspirací může být třeba kniha Tobiáš Lolness.

7. Zajímavosti o stromech

Víte, že?

Velká semena stromů padají pod mateřský strom. Buky a duby tak prozrazují, že rádi zůstávají pod matečným stromem a vyhovují mu takové podmínky. Stromy, které rostou rády zvláště dál od matečného stromu - břízy, vrby, topoly - mají malinká semínka v chmýří, s chloupky, nebo s křídélky, aby je vítr zavál daleko. O něco těžší semena mají např vrtulky (javor...).

Tip:

Uspořádejte závody, komu doletí vrtulka javoru dál. Pokud nemáte v blízkosti javor, můžete si podle návodu vyrobit napodobeninu vrtulky z papíru.

Návod najdete v duhovém listu.

NEJSTARŠÍ STROMY SVĚTA

- Old Tjikko – 9550 let / Švédsko

Na první pohled nenápadný strom byl objeven ve Švédské stepi jedním místním učitelem zeměpisu, který ho

pojmenoval po svém psovi. Old Tjikko je tedy nejstarší strom na celém světě.

Jedná se o tradiční smrk ztepilý.

Měří pouhých pět metrů a jeho stáří určila uhlíková metoda. Vědci tvrdí, že vysokého stáří dosáhl tzv. klonováním (při čemž kmen po několika letech uhynie a kořeny nadále přežívají) a vrstvením (kdy se větve dotkne země a zapustí kořeny).

- Borovice dlouhověká – 5068 let a Methuselah (borovice osinatá) – 4851 let / Kalifornie

Tato borovice byla objevena v roce 2012 v pohoří White Mountains ve Spojených státech, jejíž výzkum nadále probíhá. O rok později našli vědci další borovici, kterou pojmenovali podle vysokého věku Metuzaléma z biblické historie.

Hnutí Brontosaurus, sekce Brd'o,
Hvězdová 10, 602 00 Brno
sekce.brd'o@brontosaurus.cz
(Alfík, Hvězdička a Terka)

zdroj: www.reddit.com